

se pred bralcem razgrne čarobna zgodba o skrivnosti umetniške ustvarjalnosti, o tem, kako se empirična realnost v jeziku domišljije preobraža v poetično resničnost literarne pisave (čeravno zgodba govori o tehnični risbi, tlorisu sobice, v kateri živi Ida z materjo po ločitvi od očeta). Kot je v vseh teh pripovedih Suzane Tratnik že v navadi, je v ozadju dogajanja nekje diskretno prikrita smrt (tokrat starega očeta), ki vzdušje novele niansira z malce žalobno, melanholično noto, čeravno nikoli drastično ne razpara krhkega in finega pripovednega tkanja, ampak mu daje zgolj neko globljo, temnejšo perspektivo.

Sedma, zadnja zgodba v zbirki, *Veliko breme*, se preseli iz domačega Prekmurja v južno Srbijo, k sorodnicam junakinjine matere. In je spet pripoved o tem, kako iz vsakdanjih drobcev stvarnega življenja z iskrico ustvarjalne domišljije zrastejo zgodbe, nagnjene malce čez rob običajne izkušnje, ravno dovolj zmaknjene z osi racionalne logike, da vpeljejo bralca v svet svobodne izmišljije, v območje možnega, skrivnostnega, čeprav ne nujno neresničnega. In tu je znova pritajeni, zamolkli glas smrti na eni in vitalističnega *joie de vivre* na drugi strani, življenjska radost se vsake toliko odbleskne na temnem zrcalu minevanja in smrti.

Zgodbe Suzane Tratnik na poetičen, s fantazijskim pridihom obarvan in zadržano humoren pripovedni način ubesedujejo neki zelo konkreten družbeni prostor in zgodovinski čas, ki prekipevata od očarljivih in zapeljivih podrobnosti, značajskih posebnosti, lokalnih nravi in običajev, in tako – tudi mlademu – bralcu približujejo svet naporenega, a hkrati prelestnega odraščanja in bolečega, a obenem navdihujočega prepoznavanja samega sebe v mavričnem mozaiku človeških usod in dogodkov.

(Povzeto s spletne strani JAK: <http://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo/>)

LUTKOVNA PREDSTAVA *KAKO ZORIJO JEŽEVCI*

Režiser – Bojan Labovič

Igralci – Uroš Kaurin, Dunja Zupanec, Danilo Trstenjak

Avtor likovne podobe – Damijan Stepančič

Avtor glasbe – Vasko Atanasovski

Dramaturginja – Zala Dobovšek

Lektorica – Metka Damjan

Oblikovalec zvoka – Mitja Pastirk

Oblikovalec svetlobe – Urban Kolarič

Lutkovni tehnolog – Primož Mihevc

Izdelovalci lutk in rekvizitov – Darka Erdelji, Mojca Bernjak in Primož Mihevc
Kostumografka in izdelovalka kostumov – Mojca Bernjak

Izdelovalca scenskih elementov – Lucijan Jošt in Igor Vidovič

Lutkovna igrlica *Kako zorijo ježevci* je osvežujoče zabavna; svoj smisel najde v nonsensu in otroški preprostosti.

Predstava temelji na istoimenski knjigi Petra Svetine, ki je bila leta 2016 nagrajena z *večernico*, nagrado za najboljše slovensko otroško oziroma mladinsko leposlovno delo preteklega leta. Žirija za podelitev nagrade je v svoji utemeljitvi med drugim zapisala: »*Kako zorijo ježevci* (Miš, 2015) je izvrstna zbirka nonsensnih živalskih zgodb, v katerih igrajo prevladujočo vlogo humorne jezikovno-predstavne domislice in igrivi preobrati. Nenavadno za tovrstno poetiko je, da se v njej smeh prepleta z natančno premišljenim občutkom za zven in pomen besed. Kakor da bi se besede osvobajale od svojega vsakdanjega pomena in bi, kot kako krhko bitje iz zgodb, doživele novo, vznemirljivo in navdihujoče življenje.«

Odrska postavitev Bojana Laboviča je zvesta predlogi, seveda z manjšimi dramaturškimi posegi, ki dogajanje prilagodijo gledališču. Knjiga in predstava tako govorita isti jezik, tudi likovna podoba je delo Damijana Stepančiča,

avtorja knjižnih ilustracij. Stepančičeva ilustratorska govorica je opazno posebna in humorna. Takšne so tudi lutke – barvite, nekonvencionalne, domišljjske in z močnim avtorskim pečatom, ki ga je Stepančič v Lutkovnem gledališču Maribor pokazal že v predstavi *Petelin se sestavi*. Nonsens ostaja konsistenten tudi pri lutkah, ki utelesijo raznovrstnost živalskega sveta – na odru se predstavita glavna junaka, ježevca Helge in Nikozija, podlasec Lukež Svit, mungo Bajazit, pojoči fazan Leopold, gorilež Silvester, črček Genadij in lenivca Henrik in Emil. Zanimiv izbor živalskih vrst vzbuja zanimanje, videz lutk pa otroško radovednost in čudenje še dodatno neguje. Animatorji in igralci Uroš Kaurin, Dunja Zupanec in Danilo Trstenjak v igri očitno uživajo in dobro prehajajo od igre s telesom k igri z lutko; z istočasnim gibanjem prinašajo dinamiko in kompenzirajo statičnost lutk. Ples in norčije so prijetna, premišljena popestritev, a morda lahko večje število likov in lutk povzroči zmedo in ugibanje kdo-je-kdo, če gledalec ne pozna knjižne predloge. Prikupne so osvetlitve naklonjenosti med glavnima junakoma, ki se, tako v podobi lutk kot v podobi pisano oblečenih igralcev, večkrat zarotniško spogledata, si sramežljivo nasmihata in ne zamudita priložnosti, da se držita za tački.

Osrednji prostor, kjer se odvijajo vse norčije (od iskanja spominov, do poslušanja koncertov in lovljenja sladoleđov), je peskovnik, sinonim otroške igre, kjer se ustvarja, sodeluje, kjer se umažejo hlače in kjer ni prostora za odraslo resnost. V duhu knjige je to zelo primerna izbira. Peskovnik uokvirja cesta, po kateri črček Genadij vozi avtobus; od postaje do postaje pripelje vsakič novo zgodbico in hkrati z rdečo nitjo poveže posamezne skice v celovito predstavo. Posrečena je večkratna ponovitev zgodbice *Kaj že?*, v kateri lenivca zmeraj znova pozabljata svoji imeni in imena svojih prijateljev;

sta stalni del scene in se z enakim dialogom oglasita vsakič, ko po cesti prinese nov lik, kar je dobra rešitev za vzpostavitev enotnosti prostora in časa. Zanimiv povezovalni element je tudi pometanje papirnatih črk med prehodi od ene k drugi zgodbici – zbira jih podlasec Lukež Svit, ki iz njih ob koncu sestavi lutkovno igrico.

Atmosfera tega posebnega sveta je v note ujel Vasko Atanasovski in dobrovoljnimi živalim priskrbel jazzovsko zvočno kuliso. Kot mravljinec *Alfred*, ki večkrat zelo glasno opomni, da je »bil v glasbi«, tudi gledalca tu in tam nevsiljivo zaziba v ramenih, k poplesavanju pa pritegne predvsem otroke.

Pestrost glasbe se postavi ob bok raznovrstnosti besednih iger, ki pa na odru zaradi obilice dogajanja vse ne morejo doseči enakega učinka, kot ga imajo besede ob branju. Jezik v knjigi je navidezno preprost; kratki stavki, ki ne vsebujejo veliko okrasja, pri odrski postavitvi dobro podpirajo pisano vizualno doživetje. Minimalistična govorica usmeri žaromete k besednim igram in nepričakovanim koncem z duhovitimi obrati.

Tudi v predstavi številne domisljice spodbujajo domišljijo in raziskovanje jezikovnih možnosti. Tako recimo Helge na abstraktni sliki slona Astorja prepozna kosilo in ko s svojimi bodicami nehote preluknja platno, Astor brez omahovanja oznani, da bo na tem mestu naslikal prepih. Vseprisoten humor temelji na izključno pozitivni logiki, iz katere se lahko veliko naučimo tudi odrasli – liki vsak dogodek dojemajo kot nekaj dobrega, novega, zanimivega, v vsaki stvari se najde sreča. Helge je vesel svoje počasnosti, ker zato počasneje zamuja, z Nikozijo se radujeta od padca skrajšanih bodic, ker imata sedaj poletni frizuri. Duhovitost slavi sproščenost, razmišljanje, igrivost in se s pomočjo absurda bojuje proti klišejem.

Kako zorijo ježevci stavi na otroški smeh. Prijetno je gledati predstavo, ki ne moralizira. Pristrčna sporočilnost pa se pojavlja skozi celotno knjigo in predstavo – za gledalce z odprtimi očmi in ušesi je pravzaprav nezgrešljiva. Izbor zgodbic je dober, odru primeren, gotovo pa je za gledalca užitek večji ob predhodnem poznavanju knjige. Preprosti, vsakodnevn

življenjski dogodki so predstavljeni skozi posebno perspektivo, ki prepriča s svojo iskrenostjo. Naj bo bivanje preprosto in srečno, nas »učí« Helge. Kadar pa ga zapletejo čudne misli, kima z glavo, dviga nožice in suče telo in se iz njih preprosto odvozla.

Tjaša Lešnik